

Blijdenstein Nieuws 47

juni 2021

Blijdenstein Nieuws nummer 47, juni 2021

Colofon

Bestuur

voorzitter	Drs. F.R. Willink
secretaris	Drs. I.Th.H. Hilhorst
penningmeester	A.E.M. van Gilse
	H.M.G. Belderbos
	T.Y. Goderie-van de Linde
	Prof. dr. P.H. van Tienderen
	Drs. E.G.C. van der Want
	Prof. dr. J.H.D. Wolf

Wetenschappelijk collectiebeheerder

Dr. R.C. Kruijt

Tuinbaas

H. van Roon

Raad van advies

Dr. Z. Debreczy
Drs. W. Ferwerda
M. Gardner MBE, VMM
H. van Kempen
Dr. I. Rácz
R. van Soldt
Dr. P. Knopf

Telefoonnummer

035-6231123

E-mail

info@pinetum.nl

Website

www.pinetum.nl

Bankrekening

NL67 ABNA 0451 1815 65

Redactie

Izaak Hilhorst

Oplage

1000 exemplaren

Druk

de Toekomst, Hilversum, tel. 035 720 0600

Blijdenstein Nieuws is een uitgave van de Stichting Pinetum Blijdenstein en wordt gratis verspreid onder jaarkaarhouders, sponsors, bevriende organisaties en botanische tuinen met een GNP-collectie.

Aan dit nummer werkten mee: H.M.G. Belderbos, A. Farjon, R.C. Kruijt, G. v.d. Lans, H. van Roon en F.R. Willink.

Op de cover: *Pinus mugo*. Ook 900.000 jaar geleden al aanwezig in onze streken. Zie het artikel *Het reconstrueren van een vroeger klimaat*.

Pinetum Blijdenstein halverwege 2021

Vorig jaar om deze tijd dachten wij dat 2021 wel weer een min of meer gewoon jaar zou worden. Na de zomer ging het ook even die kant op, maar inmiddels weten we beter. Nu lijkt het toch echt te beginnen. In mei en juni hebben we alweer een paar evenementen kunnen organiseren. Het concert van het Cuypers Ensemble op Tweede Pinksterdag was, voor hen en voor ons, het eerste in lange tijd. Daarna ARquatic, muziek met 'augmented reality' door Anne Veinberg, en een voorstelling van het Tuintheater, *Het Aanzoek* van Tsjechov. Wel met maximaal 30 bezoekers per voorstelling en natuurlijk in de tuin. Gelukkig werkte het weer mee.

Gedurende de winter en het voorjaar heeft het Pinetum, dat al die tijd open is geweest, toch veel bezoekers ontvangen. Sinds april kan iedereen betalen met betaalpas of creditcard aan de automaat bij de ingang. Een gift van het Kickstart Cultuurfonds heeft de aanschaf mogelijk gemaakt.

De collectie en de tuin hebben gelukkig geen last van Covid-19. De collectie kon weer iets worden uitgebreid en onze collectiebeheerder Rob Kruijt heeft veel aandacht gegeven aan een nieuwe inventarisatie van de Cycadaeën en de Podocarpaceae in de collectie.

Door het koude voorjaar konden de planten die in de orangerie en andere kassen overwinteren, pas vanaf eind mei weer in de tuin worden gezet, veel later dan in andere jaren. Onze vrijwilligers waren iets meer gespreid aanwezig, waardoor zij ook het afgelopen half jaar hun werk konden blijven doen. Het resultaat is te zien en de tuin is, na de vele regen in april en mei, groener dan ooit.

'Klein Vogelenzang' heeft deze winter een grote opknapbeurt gekregen. De wanden zijn geschilderd en Hans van Roon heeft een nieuw blad bij het keukentje en een nieuwe kapstok gemaakt van hout van bomen uit het Pinetum. Een compliment voor allen die hieraan hebben meegewerkt.

Het aantal vrienden (donateurs) van het Pinetum is de afgelopen periode weer gestegen. Ook de fondsenwerving voor het nieuwe paviljoen is goed op gang, maar wordt wel bemoeilijkt door alle Covid-bepalingen in contacten.

Dit jaar is er ook weer het Erfgoedfestival, dat vorig jaar niet door kon gaan. Het thema is Grensverleggers, over bijzondere mensen die in het Gooi hebben gewoond en gewerkt. Met veel activiteiten buiten, zoals de 'Blijdenstein wandeling' in en rond om het Pinetum. Wij richten onze deze zomer op onze

eigen grensverleggers, de Planthunters, mensen die in de 18e en 19e eeuw in verre landen op zoek gingen naar onbekende planten en deze verzamelden en mee terug namen. Er staan speciale borden in de tuin, omdat rondleidingen voorlopig nauwelijks mogelijk zijn.

Veel activiteiten zullen nog buiten plaats moeten vinden. Daartoe hebben wij weer een tent over het terras bij Klein

Vogelenzang opgezet. Een gloednieuwe, want de oude tent is, na bijna twintig jaar trouwe dienst, vorig najaar tijdens een storm ingestort. Wij kijken uit naar de tweede helft van het jaar en hebben er vertrouwen in dat we vanaf augustus-september ons normale programma weer op kunnen pakken. ●

Robbert Willink

Rectificatie BN 46

Bij het tweede deel van het artikel ‘Het is niet altijd wat het lijkt’ in BN 46, pagina 18, is helaas een verkeerde afbeelding 2 komen te staan.

De correcte afbeelding, met daarop de cladoden van de Parasolden (*Sciadopitys verticillata*), kunt u hierbij alsnog vinden.

Het raadsel van *Abies pseudochensiensis*

Sinds voorjaar 2021 staat er in Pinetum Blijdenstein een *Abies* of Zilverspar, in 2014 verkregen als gift van Zsolt Debreczy en István Rácz uit Hongarije. De boom heeft een aantal jaren op de kwekerij gestaan, maar is nu uitgeplant op het oostelijk deel van het middenveld (afb. 1). Het is een exemplaar van de door Debreczy en Rácz (2010) beschreven nieuwe soort *Abies pseudochensiensis*. Dat betrof een boom die in een arboretum stond in Kámon (Hongarije), maar ook in andere botanische tuinen is aangetroffen. De oorspronkelijke boom is ondertussen ter ziele gegaan, maar er zijn een aantal enten gemaakt, waar Pinetum Blijdenstein er een van heeft gekregen. Deze boom geeft mij als wetenschappelijk collectiebeheerder van Pinetum Blijdenstein een aantal raadsels op, die ik hier graag met de lezer deel.

Is dit wel een echte soort?

De standaardwerken zoals Auders & Spicer (2012) en Farjon (2017) noemen deze soort niet onder de naam *Abies pseudochensiensis*. Ook in de morfologische monografie van Dörken & Nimsch (2018) wordt deze soort niet onder deze naam behandeld. Het is niet duidelijk of de auteurs deze soort inderdaad niet als echte soort erkennen.

Maar wat is het dan?

Is het een hybride die ontstaan is in een botanische tuin? Of is het een hybride

Afb. 1 Het exemplaar in Pinetum Blijdenstein

die ooit in de natuur is ontstaan? Of is de soort al eerder beschreven, maar onder een andere naam? Debreczy en Rácz (2010) vermelden een soort te hebben gevonden die lijkt op hun nieuwe soort, namelijk *Abies* × *vasconcellosiana*. Deze hybride tussen *Abies pindrow* (♀) en *Abies pinsapo* (♂) is oorspronkelijk beschreven door J.A. Franco in 1946 en later uitgebreid door hem behandeld in zijn werk over *Abies* (Franco

1950: pp. 225-229). Van de door hem beschreven exemplaren zijn helaas geen oorspronkelijke exemplaren gevonden, zodat de identiteit niet met zekerheid geverifieerd kan worden. Den Ouden & Boom (1965, p. 45) geven aan dat *Abies* × *vasconcellosiana* afkomstig is van zaden geoogst door J.A. Franco van een *Abies pindrow* in Sintra (Portugal) die in de buurt stond van een *Abies pinsapo*. Auders & Spicer (2012) en Dörken & Nimsch (2018) erkennen deze hybride als *Abies* × *vasconcellosiana*, maar Farjon (2017) niet.

Plants of the World Online (Kew) noemt (met een verwijzing naar een gesprek met Aljos Farjon) *Abies pseudochensiensis* als een synoniem van *Abies pindrow* var. *brevifolia*. In Farjon (2017, p. 114) is deze synonimiteit niet vermeld. Wel noemt Farjon daar als synoniem bij *Abies pindrow* var. *brevifolia* de Himalayasoort *Abies gamblei*. Deze soort wordt door Dörken & Nimsch (2018) als aparte soort behandeld. *Abies pindrow* var. *brevifolia* wordt in hun werk niet genoemd. Debreczy en Rácz (2010, p. 312) hebben *Abies gamblei* vergeleken met hun Kámon-boom en kwamen tot de conclusie dat deze twee van elkaar verschilden.

Waar komt deze boom vandaan?

Het is niet zeker of de boom die door Debreczy en Rácz (2010) beschreven is, identiek is aan *Abies* × *vasconcellosiana*. De auteurs merken op dat de boom die zij nieuw beschrijven al eerder (rond 1910) in Europa bekend was en op dat moment reeds

in verschillende tuinen voorkwam. Dat zou kunnen wijzen op een eerdere introductie uit het wild van eind 19^e of begin 20^e eeuw. Als het een introductie van een wilde soort is, dan is de vraag waar die dan vandaan is gekomen? Debreczy en Rácz (2010) speculeren dat de soort uit de Himalaya afkomstig zou kunnen zijn. Of de soort nog in het wild voorkomt, is onbekend.

Het exemplaar in Pinetum Blijdenstein

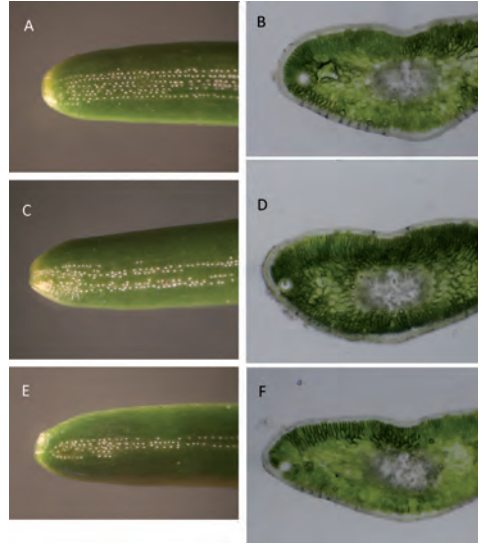
Bij bestudering van onze boom, de stek van de boom in Kámon, viel het volgende op:

1. De naalden aan de zij- en onderkant van de takjes zijn langer dan de naalden bovenop (afb. 2), lengte tot 3,6 cm en tot 3 mm breed
2. De naalden bovenop (afb. 4 A en B) hebben dorsaal meer rijen huidmondjes dan naalden van zijkant (afb. 4 C en D) of onderkant (afb. 4 E en F)
3. De naaldtop heeft een neiging tot tweetoppigheid, een kleine inkeping (afb. 4, midden links)
4. De dwarsdoorsnede van de naald: de naalden van de bovenkant van de tak zijn het dikst en de naalden van de onderkant van de tak het dunst (afb. 4 B, D en F)
5. De takjes zijn lichtbruin, geen haartjes, met ondiepe groeven (afb. 3)
6. De knoppen zijn bedekt met een dunne laag hars (Afb. 5)

Als ik de morfologie van de naalden van de boom in het Pinetum vergelijk met de afbeeldingen en beschrijving van *Abies* × *vasconcellosiana* in Dörken &

Afb. 2 Tak met naalden. Let op de verschillende naaldlengtes boven vergeleken met midden en onder

Afb. 4 Naalden dorsaal en dwarsdoorsnede. A en B: naalden van de bovenkant van de tak, C en D zijwaarts gerichte naalden, E en F: naalden van de onderzijde van de tak

Afb. 3 Tak met aanhechting van de naalden

Afb. 5 Knop met dunne harslaag

Nimsch (2018, p. 158, beschrijving op p. 70), valt me op dat de naalden van het Pinetum-exemplaar:

- minder rijen huidmondjes op de bovenzijde van de naald hebben, nl. 7-8 vs. 8-12
- langer zijn: 3,6 cm vs. 2,5 cm
- breder zijn: 3 mm vs. 2 mm
- een andere vorm van de naaldtop hebben, niet spits afgerond maar spits of met kleine inkeping.

Bij een vergelijking van de boom in het Pinetum met de afbeeldingen en beschrijving van *Abies gamblei* van Dörken & Nimsch (2018, p. 46,

beschrijving op p. 47) valt op:

- de opvallende tweetoppigheid van de naalden van *Abies gamblei*
- de banden met huidmondjes aan de naaldonderzijde hebben bij *Abies gamblei* beduidend meer rijen huidmondjes.

Dit lijken zo op het oog minieme verschillen, maar het determineren van *Abies* gaat vaak gepaard met het in kaart brengen van kleine verschillen. Ook op dit moment zijn de soortgrenzen nog vaak onduidelijk, zie hiervoor de discussie in Dörken & Nimsch 2018, pp. 7-9.

Voorlopige conclusie

Mijn voorlopige conclusie is dat het exemplaar van *Abies pseudochensiensis* in Pinetum Blijdenstein niet identiek is met *Abies* × *vasconcellosiana*, noch met *Abies pindrow* var. *brevifolia*/*Abies gamblei*. Of het een andere hybride is of een aparte soort, daar kan ik geen

uitsluitel over geven. Toekomstig genetisch onderzoek zou dat uitsluitel kunnen brengen. Tot die tijd: geniet tijdens de wandeling in Pinetum Blijdenstein van een boom met raadsels. ●

Geciteerde literatuur:

A.G. Auders en D.P. Spicer, *RHS Encyclopedia of Conifers*. 2 delen. Kingsblue Publishing 2012.

Zs. Debreczy en I. Rácz, *Abies pseudochensiensis* - a new fir described from cultivation from European living collections. In: *Acta Botanica Hungarica* jg. 52 (nrs. 3-4), pp. 305-313, 2010.

V. Dörken & H. Nimsch, *A monograph of leaf characters in the genus Abies*, Kessel Verlag 2018.

A. Farjon, *A Handbook of the World's Conifers* (2e druk). Brill, Leiden 2017.

J.A. Franco, Abetos. In: *Anais do Instituto superior de Agronomia* jg. 17, pp. 225-229, 1950.

P. den Ouden en B.K. Boom, *Manual of Cultivated Conifers*. Martinus Nijhoff 1965.

Plants of the World Online: <http://plantsoftheworldonline.org/taxon/77107664-1> (mei 2021).

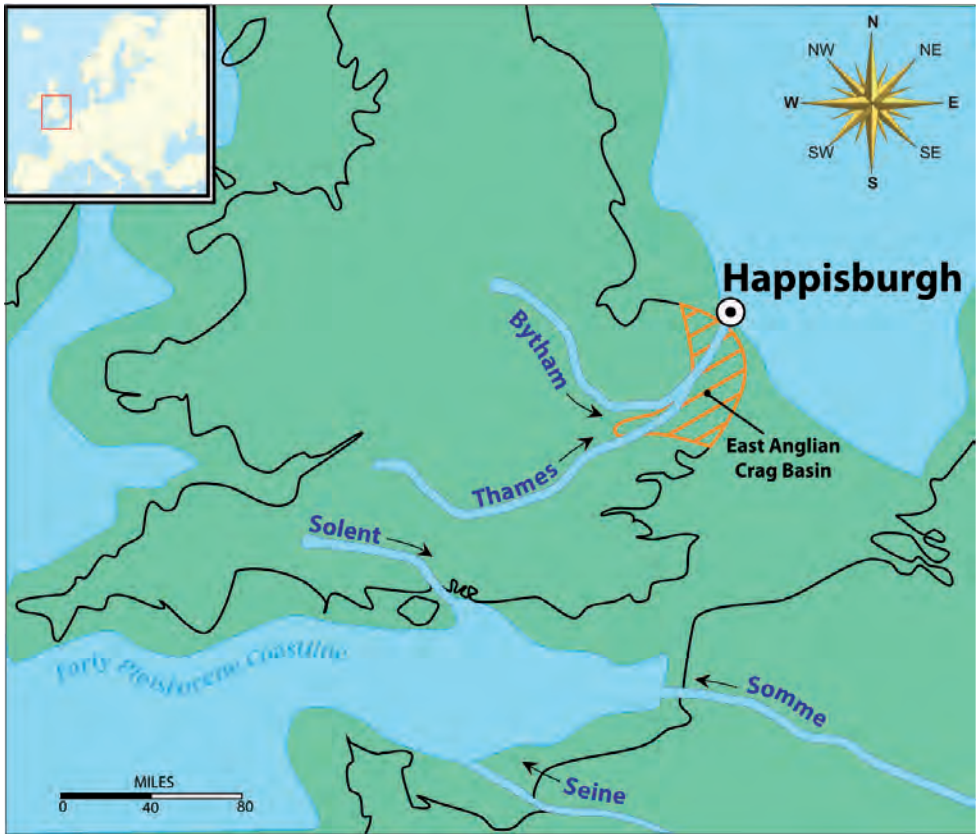
Het reconstrueren van een vroeger klimaat met behulp van coniferen

Hoe coniferen konden worden gebruikt om na te gaan in wat voor klimaat ‘oermensen’ bijna een miljoen jaar geleden hebben geleefd in wat nu Oost-Engeland is.

In 2014 bezocht ik de tentoonstelling ‘Britain: one million years of the human story’ in het Natural History Museum (NHM) in Londen. Er waren voetsporen van mensen gevonden in zwarte klei-afzettingen voor de kust in Norfolk, bij Happisburgh (spreek uit: heesboro). Die klei is gedateerd als ± 900.000 jaar oud en is afgezet in een interglaciaal in het Pleistoceen. Daarmee zijn die voetsporen verreweg het oudste bewijs van primitieve mensen (*Homo erectus*) zo ver noordelijk ($52^\circ 49'$ N) in Europa. In de tentoonstelling zag ik drie kleine fossiele zaadkegels van coniferen, maar geen van die vondsten was correct gedetermineerd. Ik dacht, daar kan ik misschien mee helpen, dus nam ik contact op met de organisatoren. Dat leidde tot een samenwerking met de onderzoekers, waarbij ik de enige botanicus en expert in coniferen bleek te zijn. Het leidde ook tot veel werk, want ik kreeg veel meer dan die drie kegeltjes onder ogen. De Noordzee breekt ter plaatse de kust af en na elke storm komen er ‘nieuwe’ klei-afzettingen tevoorschijn. In de loop van een paar jaar en veel bezoeken aan en besprekingen met het museum, kregen we een beter beeld van het prehistorische milieu.

Een rivier, waarschijnlijk de ‘oer’ Thames, mondde hier uit in een estuarium, dat werd geflankeerd door bossen met hoofdzakelijk coniferen. Net als in Nederland komen in Groot-Brittannië nu nog slechts drie soorten coniferen van nature voor: grove den (*Pinus sylvestris*), jeneverbes (*Juniperus communis*) en taxus (*Taxus baccata*). In ‘Happisburgh’ kwamen tenminste tien soorten in vier genera voor, met taxus als enige soort die ook nu nog aanwezig is. Er waren geen globaal uitgestorven soorten bij, ze komen allemaal nog ergens voor, de meeste in centraal Europa, maar sommige ook daar niet meer. De macrofossielen (kegels, naalden, twijgjes) kon ik, als ze goed bewaard waren gebleven, tot de soort determineren. De collecties in de herbaria van de Royal Botanic Gardens, Kew (waar ik werk) en het NHM waren daarbij onontbeerlijk. Pollen kan meestal alleen tot genus gedetermineerd worden en ik liet dit over aan de palynologen van het museum. Hetzelfde geldt in meerdere of mindere mate voor houtanatomie, waaraan door houtanatomen werd gewerkt. Er bleven zes taxa over met de volgende door mij vastgestelde soortnamen:

Pinus mugo
Pinus mugo ssp. rotundata
Juniperus thurifera
Abies alba
Picea abies
Pinus cf. peuce

De laatste soort is afgeleid uit de omstandigheden en daardoor niet voor 100% zeker. De enige gevonden kegel behoort tot de sectie *Quinquefolia* maar is slecht bewaard gebleven. In Europa komt slechts één soort in die sectie voor, nu in de Balkan. Omdat alle gevonden soorten in het lijstje nu nog in Europa voorkomen, heb ik aangenomen dat het om *Pinus peuce* gaat. De soort is echter niet meegenomen in de analyse van het paleoklimaat hieronder.

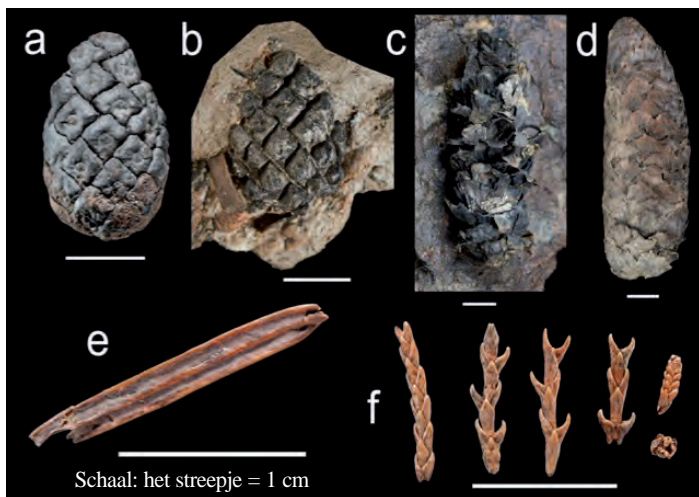
Nog voor dat ik erbij werd betrokken, hadden de onderzoekers uiteraard

begrepen, dat een natuurlijk coniferenbos een koel of koud klimaat impliceert, vooral 's winters. Zoiets als in het huidige Zweden. Maar voor een betrouwbare reconstructie van het klimaat is exacte kennis van de voorkomende soorten nodig. Die kennis hadden we nu beschikbaar voor vijf taxa (vier soorten en één ondersoort). Vervolgens diende te worden vastgesteld waar die soorten nu van nature voorkomen, met precieze gegevens over de locatie. Die kon ik leveren via mijn coniferen-database, op het internet toegankelijk via de site

<https://herbaria.plants.ox.ac.uk/bol/conifers> van de Universiteit van Oxford. Daarin zijn 37.000 records opgenomen van coniferen in herbariumcollecties. Wij hebben de vijf coniferen uit dit databestand gedownload en verspreidingskaartjes geconstrueerd met stippen voor de vindplaatsen. Via Google Earth Maps konden elke stip en locatie nauwkeurig worden bekeken. Slechts enkele waren onbetrouwbaar (vooral in de Alpen), omdat een fout van een paar honderd meter horizontaal daar tot grote verticale (en daarmee klimaat-) verschillen kan leiden. Die data zijn van de analyse uitgesloten. Het was vervolgens de beurt aan Prof. David J. Horne voor de calculaties. Hij heeft gebruik gemaakt van de gegevens van weerstations in de omgeving van de stippen op de verspreidingskaarten. Het ging met name om de gemiddelde luchttemperatuur in januari en juli. De hoogte boven zeeniveau is kritisch en de statistisch berekende waarden moesten

worden gecorrigeerd voor discrepanties met de gegevens van de weerstations. Met meer dan honderd locaties per soort werd het al gauw een ingewikkelde computerklus die ik graag aan David heb overgelaten.

De resultaten zijn belangwekkend (Farjon et al. 2020). Een bos met deze samenstelling van soorten komt nergens in Europa meer voor. *Abies alba* en *Pinus mugo* komen nu alleen voor in centraal Europa, voornamelijk maar niet uitsluitend in middelgebergten (500-1500 m). *Picea abies* vinden we niet alleen daar, maar ook in Scandinavië, tot boven de poolcirkel. *Juniperus thurifera* is vooral aanwezig in centraal Spanje en komt incidenteel voor in Zuid-Frankrijk en noordelijk Marokko. Op het eerste gezicht leek dit te leiden tot een onwaarschijnlijk klimaat, maar de analyse gaf betere resultaten. De *climate space* die we met deze soorten hebben gereconstrueerd, geeft aan dat

Afb. 1 Fossiele kegels en naalden van coniferen uit Happisburgh, Norfolk, UK.
 a = *Pinus mugo*,
 b = *Pinus mugo* ssp. *rotundata*,
 c = *Pinus* cf. *peuce*,
 d = *Picea abies*,
 e = *Abies alba*,
 f = *Juniperus thurifera*.

in januari de gemiddelde temperatuur schommelde tussen -3 en -1 °C en in juli tussen +16 en +17 °C. De huidige temperatuur aan de noordelijke kust van Norfolk varieert tussen +4 °C in januari en + 17 °C in juli. Het was toen dus in de zomer even koel als nu, maar in de winter aanmerkelijk kouder. Een meer continentaal klimaat, droog in de zomer zoals nu (werkelijk, Norfolk is droger dan Nederland!) maar met sneeuw en vorst in de winter.

De vraag die nu onmiddellijk rijst is: hoe overleefden die primitieve mensen? Bleven ze er ook in de winter (de zuidelijke Noordzee was een landbrug, dus ze konden migreren; zie kaartje) en zo ja, hadden ze primitieve kleren (niet waarschijnlijk 900.000 jaar geleden) of waren ze (al) in staat om vuur te

maken? Er zijn alleen kleine, primitieve vuurstenen werktuigen gevonden. Maar vooraansnog blijft het een raadsel dat we moeten overlaten aan de archeologen. ●

Aljos Farjon

Specialist op het terrein van coniferen, verbonden aan Royal Botanic Gardens, Kew en tot voor kort lid van de Raad van Advies van Pinetum Blijdenstein

Literatuur

Aljos Farjon, David J. Horne, Simon A. Parfitt, Philip I. Buckland en Mark D. Lewis, Early Pleistocene conifer macrofossils from Happisburgh, Norfolk, UK, and their environmental implications for early hominin occupation, in: *Quaternary Science Reviews* 232 (2020), pp. 1-9.

Nieuwe rondwandeling: ‘Planthunters: Op jacht naar het Groene Goud’

Na de ‘valse’ start vorig jaar, veroorzaakt door omstandigheden die het hele openbare leven lam legden, kunt u deze zomer eindelijk genieten van de rondwandeling ‘Planthunters: Op jacht naar het Groene Goud’. Aan de hand van een selectie bijzondere coniferen kunt u tien spannende verhalen lezen over hun ontdekkers.

Wie waren deze avontuurlijke botanici, die met gevaar voor eigen leven de wereld introkken op zoek

naar nieuwe planten? Wie waren hun opdrachtgevers? En welke ontberingen moesten ze ondergaan, voordat ze eindelijk hun ‘groene schat’ vonden?

In Blijdenstein Nieuws 45 van juni 2020 heeft u al kennis kunnen maken met het avontuurlijke leven van George Forrest, die niet voor niets de bijnaam ‘Indiana Jones’ kreeg. Wat een verhaal en wat een doorzettingsvermogen had deze Schot om met gevaar voor eigen leven de onbekende flora van de Himalaya te ontdekken.

U heeft vast wel eens gehoord van de Douglasspar. In het Pinetum kunt u een treurvorm van deze conifeer bewonderen, maar normaal gesproken zijn dit kaarsrechte reuzen, die groeien op Vancouver-eiland aan de Canadese westkust. Botanist David Douglas werd in 1823 door de directeur van de Glasgow Botanical Gardens op pad gestuurd naar Noord-Amerika op jacht naar onbekende plantensoorten. Behalve vreselijk slecht weer, een omgeslagen kano op de Columbia rivier en dreigende hongersnood kreeg Douglas te maken met indianen, die enigszins bevreemd waren door deze witte man die op zoek was naar... planten? De indianen gaven hem de toepasselijke naam 'Grass man'.

Afb. 1 David Douglas in Canada

En wat te denken van een echte Nederlandse planthunter? Onbekend in eigen land, maar daarbuiten is zijn naam verbonden aan vele, vooral voor de landbouw, belangrijke ontdekkingen. De Amsterdammer Frans Meijer emigreerde naar de Verenigde Staten en kwam daar in dienst van het ministerie

van Landbouw. Dat stuurde Meijer in 1905 naar Azië, om te zoeken naar voor de landbouw interessante gewassen, zoals droogteresistente graanrassen en diverse soorten sojabonen. Op de heilige berg Wutai in de Chinese provincie Shanxi kwam Meijer bij een boeddhistisch klooster een nog onbekende spar tegen. Later werd deze conifeer als eerbetoon naar Meijer vernoemd, de *Picea meyeri*, die u in het Pinetum kunt bewonderen.

Afb. 2 Frans Meijer

Eén van de planthunters is geen echte jager, maar kwam toevallig een bijzondere conifeer tegen. Het is het verhaal van de Australische parkwachter David Noble, die tijdens een trektocht in 1994 door de Blue Mountains bij Sydney, in een ontoegankelijke kloof in het Wollemia National Park een vreemde boom vond. Deze intrigeerde hem in die mate dat Noble enkele takken meenam, maar deze bijna vergat. Toen hij de takken uiteindelijk liet zien aan een wetenschappelijk medewerker van het natuurpark kon deze hieraan geen naam

geven. Geraadpleegde botanici stonden voor een raadsel: een uitgestorven soort bleek nog in leven te zijn! De ontdekking werd vergeleken met het vinden van een levende dinosaurus, zo bijzonder. De conifeer werd vernoemd naar zijn vindplaats en de toevallige ontdekker: *Wollemia nobilis!*

Het is goed om stil te staan bij het feit, dat de meeste van onze tuinplanten en bomen helemaal niet van nature in Nederland voorkomen. Onze geliefde gele lentebodes, de forsythia en winterjasmijn komen uit China en zijn door Robert Fortune in de negentiende eeuw ‘ontdekt’ en naar Europa gebracht. Fortune kwam in een politiek onrustige tijd in China aan. Vreemdelingen werden met grote argwaan en soms ook vijandig bekeken.

Afb. 3 Robert Fortune

Hij moest zich verkleden als Chinees om zo min mogelijk op te vallen. Robert Fortune verstond geen Chinees en voor zijn gemoedsrust was dat maar goed ook. Zijn trouwe geweer deed meerdere keren dienst om rovers op andere gedachten te brengen. Robert Fortune is ook degene die illegaal theeplanten uit China naar India wist te brengen en zo de basis legde voor de Indiase theecultuur, waarmee het Chinese monopolie op thee werd doorbroken.

Behalve een planthunter dus ook een ordinaire smokkelaar. Overigens is Fortune de enige planthunter in ons gezelschap die van een rustige oude dag thuis in Engeland heeft kunnen genieten.

Wij nodigen u van harte uit om deze rondwandeling te maken. Lees de bijzondere verhalen en geniet van al het moois dat de planthunters meebrachten.

Gerdy van der Lans

Nieuws uit de tuin

Voorjaar

Dankzij het eindelijk natte voorjaar is de tuin groener dan ooit. De stinsenplanten, dat zijn vooral in het voorjaar bloeiende bollen en planten, zoals onze sneeuwkllokjes, boerencrocussen, viooltjes en bosanemonen, zijn nog nooit zo mooi geweest. De rododendrons bloeiden en bloeien nog volop, door de vele koude lenteweken. In de zomer krijgen de coniferen en cycaspalmen weer de hoofdrol.

Brewers Spar

Vlak bij de ingang van het park stond een prachtige hoge spar met naar beneden hangende takken, de Brewers Spar of Vitrageden. Tijdens een storm in maart bleek de boom onstabiel en dreigde op het woonhuis te vallen en moest hij helaas worden geveld. Achteraf bleek dat er onder de wortels een netwerk van oude konijnenholen was, waardoor de wortels hun grip verloren. Ook de droge zomers van de afgelopen jaren hadden de conditie van de honderdjarige spar geen goed gedaan.

Vijverleven

In de vijver komen al een tijdje geen grote vissen meer voor. Wel zijn er stekelbaarsjes uitgezet, ook als lokkertje voor de ijsvogel! Door de rust in het water zijn er meer waterinsecten, salamanders en padden in de vijver te vinden. Een bijzondere soort is de vroedmeesterpad, die kan fluiten als een vogeltje!

Podophyllum

Een opvallende plant bij het woonhuis, een stengel met twee grote bladeren met daaronder rode hangende bloemen, krijgt veel aandacht. Veel bezoekers staan stil bij deze onbekende plant om een foto te maken. Het is een *Podophyllum pleianthum*, een bosplant uit Centraal China, die in de winter onder de grond verdwijnt. De Nederlandse naam is Voetblad, verwijzend naar de grote bladeren. ●

Hans van Roon

Programma Pinetum Blijdenstein tweede halfjaar 2021

Wij houden u graag op de hoogte van activiteiten en optredens via de Nieuwsbrief en op onze website. Ook onze Instagram- en facebookpagina zijn goede bronnen van informatie. Krijgt u de Nieuwsbrief nog niet? Stuur ons een email naar info@pinetum.nl

Erfgoedfestival

Ons programma staat deze zomer veelal in het teken van het Erfgoedfestival Gooi en Vecht 2021. Het Erfgoedfestival is een zichtbaar resultaat van het samenwerkingsverband tussen de musea in het Gooi en de Vechtstreek. We worden in een creatief programma meegenomen door grensverleggers, idealisten en vrijdenkers. Een programma dat zich hoofdzakelijk buiten afspeelt. Pinetum Blijdenstein speelt daarin een belangrijke rol.

Zo zijn er fietsroutes uitgezet, o.a. van het Singer in Laren naar onze tuin, van Pinetum Blijdenstein naar kasteelmuseum Sypesteyn in Loosdrecht en een naar het Muiderslot. En er zijn er meer: fietskaarten kunt u bij ons krijgen of afhalen bij de VVV.

Onze oprichter, Benjamin Willem Blijdenstein, speelt in een van de wandelingen de hoofdrol. Op de route staat u stil op verschillende plaatsen waar een mooi verhaal te vertellen valt. Alle wandelingen kunt u vinden via de Spacetime Layers app. Deze app kunt u gratis downloaden op uw mobiele telefoon. Verder is er een QR-code die u kunt scannen en waarmee u de wandelingen ook kunt vinden. Tip: voor meer informatie veegt u steeds naar rechts op het scherm van uw mobiel.

Voor ons heel belangrijk is de rondwandeling door de tuin met als thema Planthunters. Hierover heeft Gerdy van der Lans een interessant artikel geschreven in deze Blijdenstein Nieuws. Omdat er nog geen rondleidingen kunnen worden gegeven, staan er borden met informatie over de planthunters in de tuin, waar u zelf kunt lezen over het boeiende leven van deze heren.

Voor alle programma's van de deelnemende musea gaat u naar <https://www.visitgooivecht.nl/nl/zien-doen/erfgoedfestival>. Het Erfgoedfestival is ook via social media te volgen. Gebruik hashtag #EGF2021 in alle berichten die gaan over het Erfgoedfestival.

Zintuigenwandeling

Voorheen nam Paulien Frieling u mee voor een Shinrin yoku boswandeling door de tuin. Vanwege de coronabeperkingen kan dat niet en daarom heeft zij deze wandeling met suggesties en ideeën op papier gezet. Hierbij worden ook allerlei verrassende attributen gebruikt om de zintuigen te prikkelen.. Deze zijn op woensdag- en zondagmiddag verkrijgbaar in het bezoekerscentrum. Vooral ook heel leuk om met kinderen te doen.

Open Monumentendagen

De Open Monumentendagen zijn dit jaar op 11 en 12 september. Op 12 september hopen we het Goois Jeugd Orkest weer te verwelkomen. Houd u de website in de gaten voor het programma op deze dagen.

Mariette Belderbos

Vrijwilligers

Pinetum Blijdenstein is een vrijwilligersorganisatie. Al het werk - in de tuin, in Klein Vogelenzang en in het bestuur - wordt belangeloos gedaan door meer dan vijftig vrijwilligers. Omdat vrijwilligers niet eeuwig vrijwilliger kunnen blijven, en omdat er veel te doen is, zijn wij altijd op zoek naar nieuwe vrijwilligers. De tuin is inmiddels goed voorzien, maar met name voor gastvrouwen in Klein Vogelenzang is er plaats.

Bent u op zoek naar een nuttige en aangename manier om een deel van uw tijd te besteden, meldt u zich dan aan als vrijwilliger bij Pinetum Blijdenstein. Stuur een mailtje naar mariettebelderbos@pinetum.nl voor meer informatie.

Botanische tuin Pinetum Blijdenstein

Bezoekadres	Pinetum Blijdenstein Van der Lindenlaan 125	
Postadres	Postbus 49 1200 AA Hilversum	
Telefoon	035-6231123	
E-mail	info@pinetum.nl	
Website	www.pinetum.nl	
Openingstijden	maandag t/m vrijdag: 09.00 tot 16.30 uur zaterdag en zondag: 12.00 tot 16.30 uur	
Toegangsprijzen	kinderen tot 12 jaar kinderen vanaf 12 jaar en volwassenen op woensdag is de toegang gratis	€ 1,00 € 2,50
Abonnementen	éénpersoons jaarkaart meerpersoons jaarkaart (max. 4 pers)	€ 20,00 € 35,00

De tuin is zeven dagen per week geopend. Het terras is nu op woensdag- en zondagmiddag geopend, met bediening. We verwachten dat het bezoekerscentrum zeer binnenkort weer permanent open is. Kijk op de website voor actuele informatie.”

Met uw jaarkaart steunt u het Pinetum en heeft u gratis toegang tot het Pinetum. Bovendien heeft u gedurende het jaar eenmaal gratis toegang tot de botanische tuinen van Amsterdam, Delft en Leiden.

Zie voor informatie over de tuinen www.botanischetuinen.nl